

Bir Grup Üniversite öğrencisinin "Çağdaş Kadın" üzerine Görüşleri

- Prof. Dr. Aylanur ATAĞLI*
- Doç.Dr. Canan YERTUTAN**
- Sebahat EKİNCİ***

Özet

Bu çalışmanın amacı üniversite öğrencilerinin "çağdaş kadın" konusundaki düşüncelerini belirlemektir, örneklem, Ankara ilindeki Hacettepe, Gazi ve Ankara üniversitelerinde okuyan 204 öğrenciden oluşmaktadır. Çalışmanın verileri anket ile toplanmıştır, öğrencilerin görüşleri ayrı ayrı gözden geçirildikten sonra bu görüşlerde ortak olan noktalar vurgulanmıştır. Anket sonuçlarından elde edilen verilere göre öneriler sunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: öğrenci, üniversite, kadın, çağdaş, Türkiye.

Abstract

The purpose of this study was to investigate conceptions of students about modern woman. The sample includes 204 students from Hacettepe University, Gazi University and Ankara University in Ankara. Data of the study were collected through use of survey questionnaire. All written opinions were examined one-by-one and, then discussed under some common points. According to the results obtained, suggestions have been drawn up.

Key Words: Student, university, woman, modern, Turkey.

* Hacettepe Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Bölüm Başkanı.
aatakli@hacettepe.edu.tr

** Hacettepe Üniversitesi Ev Ekonomisi Yüksekokulu, cyertuta@hacettepe.edu.tr *** Arş. Gör. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Bölümü.
sebahate@hacettepe.edu.tr

• 1.GİRİŞ

Günümüz koşullarında aile yaşamını sürdürmek ve çocukları iyi yetiştirmek için

kadın ya da erkek tüm gücüyle çalışmak zorundadır. Ancak gün boyu dışarıda çalışan ve çocuğuna baktırmak için türlü çarelere başvuran kadın, eve döner dönmez baş döndürücü hızla ev işlerine girişmekte, alışveriş, yemek, bulaşık, çocukların bakımı, dersleri, çamaşır eşin hoşnut edilmesi vb. yükleri omuzlamaktadır (Sayian, 1998: 93). Kadınların yaptıkları işler genelde istatistiklere kaydedilmemekte, raporlarda yer almamakta ve bunun sonucunda, katkıları yeterince takdir edilmemektedir. Kadınlar tarafından yapılan işlerin ev ve aile ekonomisine katkısı göz ardı edilmekte, kadın ya da annenin yapması gereken işler olarak görülmektedir, ister sürekli, ister mevsimlik olsun, kırsal kesim kadınlarının pek çoğu evleri dışında da ücretsiz olarak çalışmakta ve bu nedenle nadir olarak resmi kayıtlara geçmektedir. Türkiye'de kadın işgücü birinci sırada tarım kesiminde yoğunlaşmaktadır, ikinci sırada eğitim sektörü, üçüncü sırada ise imalat-sanayi sektörü gelmektedir. Kadınlar pek çok meslekte çalışmaktadırlar ama en düşük oranda yer aldıkları meslek, üst kademe (%0.8) yöneticiliktir (Coşkun, 1998:9-11) .

ilk insan topluluklarından bu yana ekonomik hayata aktif bir şekilde katılan kadınların, ev dışında ücret karşılığı çalışmaları "Sanayi Devrimine" dayanmaktadır. Kadınların çalışma hayatına girişleri üzerinde en önemli etkiyi savaşlar yapmıştır. Hemen tüm ülkelerde o tarihe dek asli görevi ev işi olan kadınlar, cepheye giden erkeklerin yerini almak üzere işgücüne girmişlerdir. Savaş, özellikle hizmetler kesiminde kadınların sayısını büyük ölçüde artırmıştır (Tekeli, 1982:92). Yüksek öğrenim gören kadın sayısının artışı ile, uzmanlık gerektiren işlerde de kadınlar görevlendirilmeye başlanmıştır. Hayat şartlarının zorlaşması ve ekonomik zorlamalar, iş alan-

larında kadının başarısını ortaya koyması, değişen toplumda ailenin görevlerinin bazı sosyal kurumlara aktarılması (kreş, yuva, yaşlılar için huzurevleri) sonucunda iş hayatı içinde yer alan kadınların sayısında giderek artış olmuştur (Ersöz, 1999: 48).

Ancak Türkiye'de kadınların işgücüne katılım oranları son derece düşüktür. Aynı zamanda bu katılımı da, yıllara göre de sürekli bir azalma görülmektedir. 1955 yılında çalışma yaşındaki kadın nüfusunun % 77'si işgücüne dahilken, bu oran 1990'da %34.0'a, 1992'de %32.5'e ve 1995'te ise %30.7'ye gerilemiştir (Ersöz, 1999: 51).

Kadınların çalışma yaşamına özgürce katılmaları; evli olup-olmamaya, çocuk sayısına, eğitim düzeyine, daha önce çalışma yaşamında yer almalarına, ailenin gelir düzeyine ve kentleşme derecesine göre değişmektedir (Arat, 1998: 347). Kentte kadının eğitim düzeyi yükseldikçe, işgücüne katılımı da yükselmekte, fakülte ve dengi okul mezunu kadınlarda işgücüne katılım oranı %71.1 'e ulaşmaktadır. Boşanmış kadınlarda

işgücüne katılım oranı %42.8'e yükselirken, evli kadınlarda %12.8'e düşmektedir (Ersöz, 1999: 53).

KADINA İLİŞKİN KALİP YARGILAR

Her toplumda var olan ve kültüre göre belirlenen kalıp yargılar, kişileri belirli beklentilere cevap verecek şekilde davranmaya yol açarak baskı oluşturmaktadır. Toplumsallaşma süreci bu temel üzerine kurulmuştur. Kadın, yaşadığı toplumsallaşma süreci boyunca, toplumsal cinsiyet rollerine ait kavramlaştırılmaların (annelik, kadınlık, kendini eşine ve çocuklarına adama) etkisinde kalmaktadır Aile, okul, sosyal çevre ve kitle haberleşme araçları kişiye toplumsal cinsiyet rollerini aşılacaktır. Ancak toplumsal cinsiyet rollerinin kazanıldığı en önemli yer ailedir. Kadın için eve bağlılık ve annelik, erkek için ev reisliği ve erkek olarak evin diğer üyelerinden sorumlu olma anlayışı, aile içinde kazanılmaktadır. Yaşam boyu bu roller kendilerine benimsetilip hatırlatılmak-

tadır (Ecevit 1985: 78). Ana babaların, doğacak çocuğun erkek olmasını tercih ettikleri bilinmektedir. Erkek çocuk, daha doğduğu anda kız çocuktan daha büyük bir coşkuyla karşılanmakta, erkek çocuk da, kendisinin kız çocuğa tercih edildiğini ve daha değerli sayıldığını sezinleyerek erkek rolünün daha önemli olduğu düşüncesini benimsemektedir (Adler, 1999: 15). Ailenin yapabileceği eğitim harcamaları kıt ise ve ailede erkek çocuk varsa kız ve erkek kardeşler arasında kabiliyete göre değil, çok defa cinsiyete göre ayırım yapılmakta ve erkek çocuk okutulmaktadır (Bilgiseven, 1998: 386). Toplumsallaşma sürecinde kız çocuklarına öğretilenler daha çok sosyal ve konuşma becerileri ile fiziksel çekicilik ve ev sorumluluğu gibi özelliklerdir. Erkek çocuklara öğretilenler ise, teknik beceri, otoriterlik ve fiziksel güce önem vermektir. Kadınlara toplumsallaşma sürecinde empoze edilen bu cinsiyetçi rol yaklaşımları, (eş-anne-ev kadını üçlemi) kadının çalışma yaşamına girmesini ve ileriye yönelik beklenti geliştirmesini de olumsuz yönde etkilemektedir (Ersöz, 1999: 31-33).

Cinsiyetçi rol yaklaşımları sonucunda kadın, hem iş hem de aile hayatının sorumluluklarını dengeleme çabası içerisinde büyük savaşlar vermektedir. Aile hayatı lehine denge bozulduğunda, iş hayatında ikinci sınıf olma durumunda kalırken, iş hayatına ağırlık verdiğinde ise, kendisinin de benimsediği geleneksel görevi olan "iyi anne" ve "iyi eş" olmaktan ödün vermekte, bu ise kadını ruhsal çöküntüye itmektir (Pur, 1992:27). Bunun sonucunda kadınlar, geleneksel rollerini aksatmayacak işlere yönelmekte ya da her iki rolünü yerine getirirken daha fazla güç sarf etmek zorunda kalmaktadır.

Gecekondu aileler arasında gerçekleştirilen bir çalışmada; kadının en önemli görevi konusundaki tutumlar incelendiğinde, deneklerin % 76.6'sı ev işlerini yapmak olarak tanımlamışlardır. Aynı çalışmada, deneklerin %89.9'u "ailenin geçimini sağlamanın" erkeğin en önemli görevi olduğu konusunda görüş bildirmişlerdir (Acar 1993:217). Benzer bir çalışmada da, "çocuk bakımı ve yetiştirilmesinin kadının en önemli görevi olduğunu" düşünen kadın-

ların sayısının erkeklerden daha fazla olduğu saptanmıştır (Yurtkuran, 1994: 170). Ancak, eğitim düzeyinin yükselmesi ile ev içi işleri erkeğin paylaşması gerektiğini söyleyenlerin oranı da artmaktadır (Ersöz, 1999:41).

Kadınların ev işlerinden büyük oranda sorumlu tutulması, ev işlerinin kadının asli görevi olduğu yönünde toplumsallaşmaları, kadınların bu rollerini içselleştirmeleri ile ilintilidir. Ev içi işlerde sorunluluk paylaşımında cinsiyetçi yaklaşım öne geçmekte, kadın ve erkeğin yaptığı ev içi faaliyetler farklılık göstermektedir. Temizlik, bulaşık, yemek, ütü vb ev içi işler daha çok kadının sorumluluğunda iken, bahçe bakımı, alış-veriş ve tamir işlerini erkekler daha fazla üstlenmektedir. Kadınlar, ev içi faaliyetlerde daha çok beceri gerektiren işleri yaparken, erkeklerin daha az beceri gerektiren işleri üstlenmeleri, erkeklerin daha beceriksiz olmalarından kaynaklanmaktadır. Çünkü lokanta ve konaklama yerlerinde genelde erkeklerin hizmete alınması, onların da bu işleri çok iyi yapabildiklerini göstermektedir. Erkeklerin bu işleri evde yapmamasının kökeninde, geleneksel olarak bu işlerin kadınlara atfedilmiş olması ve erkeklerin kadın işi olarak bilinen işleri yapması durumunda, statüsünün ve prestijinin olumsuz etkileneneceği yolundaki önyargı yatmaktadır. Nitekim ülkelerarası karşılaştırmalı bir çalışma, Avustralya, Kanada ve ABD'de, kadınların ev işleri için haftada ortalama harcadığı sürenin, erkeklerin aynı işler için harcadığı sürenin üç katı olduğunu göstermektedir. Bu oran çocuk bakım görevinde ise dört katına çıkmaktadır. Diğer ülkelerde bu oranlar kadın için daha yüksek olmaktadır (Ersöz, 1999: 14-18).

ÇAĞDAŞ TOPLUM VE ÇAĞDAŞ KADIN

Çağdaş olmak sadece aynı zaman diliminde yaşamak değil, buna ilaveten çağdaş düşünebilmek demektir. Çağdaş düşünme, doğru düşünme demektir. Doğru düşünmeyi engelleyen en önemli kuvvet de

geleneklerdir. Gelenek, yazılı olanlardan daha güçlü yasadır, insanın bu yasaya boyun eğmesi kültürel gelişme ile bağlantılıdır, insanın sorgulamadan, gelenek zoru ile bir sonuca ulaşması yöntem olarak doğru değildir. Çağdaş insanın olayları akı süzgecinde geçirmesi, bunu yapabilmek için de özgür düşünceye sahip olması gerekir, insanı özgür düşünceye ulaştıran, eğitim ve kültürdür (Akgün, 1999: 12-13)..

Çağlar boyu kimi zaman yüceltilmiş, kimi zaman da aşağılanmış kadının erkekten ayrı ele alınıp alınmaması da bir düşünce ürünüdür. Doğa, insanı akı denenen en değerli verisi ile donatarak yeryüzünün diğer canlılarından ayırmıştır. Akı, insana iyiyi, kötüyü, sevgiyi, gücü, hoşgörüyü öğretmiştir. Bu bakımdan insanları kadın-erkek ayrımı yapmaksızın bir arada ele almak gerekir. Bu iki cinsi ayrı kullandırmak çağdaşlıkla çelişkilidir. Dolayısıyla, toplumların çağdaş düzeye erişebilmeleri, ancak kadına tanıdıkları eşitlikle gerçekleşmekte ve kadına eşitlik tanıyan toplumlar, çağdaş sayılmaktadırlar (Akgün, 1999: 12-13). Şaylan'ın (1998: 103) ifade ettiği gibi çağdaş kadını; aydın kafalı, bilgili, yaratıcı ve üretici, susup itaat etmek yerine konuşup tartışmayı, doğruları arayıp bulmayı ilke edinmiş, güçlü ve gücünün bilincinde olan kadındır. Bugün batı toplumlarında kadın, hemen hemen gerçek yerine oturmuş ve yasal açıdan kendini güvenceye almıştır. Buna karşın feminist hareket, her ülkenin iç yapısına, insanların özelliklerine ve değer yargılarına göre değişik bağlamlarda sürmektedir. Feminizmi, erkeklere karşı bir savaş olarak değil, kadınların bilinçlenip gelişmesi yolunda uğraş olarak almakta yarar vardır. Çünkü yaşam ancak, kadın ve erkeğin eşit konumlarında el ele, yaratıcı güçlerini değerlendirdiklerinde bir anlam ve bütünlük kazanmaktadır (Sayan, 1998: 92-93).

Türkiye Cumhuriyetinde kadının bazı haklarını elde etmesinde Atatürk'ün rolü büyüktür. Atatürk, Cumhuriyetin ilanından dokuz ay önce kadın hukukunda inkılap ihtiyacı konusundaki düşüncelerini şu sözleri ile açıklamıştır: "Bir toplum, cinsinden

yalnız birinin yeni gerekleri edinmesiyle yetinirse, o toplum yarından fazla kuvvetsizlik içinde kalır," Atatürk, kadınların her alanda erkeklerle eşit sosyal, siyasal ve hukuksal haklara sahip olmaları konusundaki tedbirleri almıştır. Ancak kadınların sosyal ve siyasal hakları aşamalı bir şekilde gerçekleşmiştir. 1924'te Tevhid-i Tedrisat kanunu (eğitim birliği kanunu) kabul edilmiştir. Siyasal ve sosyal yaşamda bilimin ve aklın önderliğine inanan Atatürk, eğitimin önemini vurgularken, toplumun bütün fertlerinin kadını, erkeği, çocuğu, köylüsü ve işçisiyle eğitilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Çünkü toplumun her bir parçasının ayrı bir fonksiyonu olduğuna, bu fonksiyonların mükemmel bir şekilde yerine getirilmesi ile sosyal bütünleşmenin ve kalkınmanın mümkün olacağına inanmıştır (İçli, 1992: 67-72).

Türkiye'de kadına yönelik düzenlemelerden bazıları aşağıda verilmiştir: 1926 yılında Türk Medeni Kanunu kabul edilmiştir. Bu kanun ile erkeğin çok eşliliği ve tek taraflı boşanmasına ilişkin düzenlemeler kaldırılmış, kadınlara boşanma hakkı, velayet hakkı ve malları üzerinde tasarruf hakkı tanınmıştır. 1934'te kadınlara seçme seçilme hakkı verilmiştir. 1992 yılında kadının çalışmasını kocasının iznine bağlayan Medeni Kanun'un 159. maddesi Anayasa Mahkemesince iptal edilmiştir. 1997'de işleri Bakanlığınca nüfus cüzdanlarında medeni hal kısmında "evli/bekar/dul/boşanmış" gibi ifadelerin yerine sadece "evli" veya "bekar" ifadelerinin kullanılmasını düzenleyen genelge yayımlanmıştır (Başbakanlık, 2001). Eski Medeni Kanunu'nun 152. maddesinde yer alan "koca aile birliğinin revidir" hükmü 2001 yılında kabul edilen yeni Medeni Kanun'un da kaldırılmıştır (Ekşioğlu, 2002: 47).

Türkiye'de halen ev içi işlerin büyük çoğunluğu kadın tarafından yapılmakla beraber, ev içi sorumluluklarda erkekler de yer almaya başlamışlardır. Son yıllarda yapılan çalışmalarda; katı cinsiyetçi rol yaklaşımlarında kırılmalar olduğu kentleşme, endüstrileşme ve göç gibi sosyal olguların bu değişimi hızlandırdığı görülmektedir (Ersöz, 1999: 36). Hızla gelişen ülkemizde, yaşamın her alanında

olduğu gibi çalışma yaşamında da, kadınların statüsü geleneksel çizgi dışına çıkmaya başlamıştır. Bu bağlamda kamu sektöründe giderek daha fazla kadın görev almakta (Coşkun, 1998: 811), çalışma hayatı içinde olmak, karşılaştıkları güçlüklerle rağmen kadınların, kişiliklerini sağlıklı ve dengeli bir yönde geliştirmelerine katkıda bulunmaktadır (Yavuz, 1996: 54).

Türk kadınının, çağdaş kadın düşüncesini ne derece yansıttığını görebilmek amacı ile bu alanda yapılmış bazı araştırmaların bulguları aşağıda verilmiştir:

Beş büyük ili (istanbul, Ankara, izmir, Samsun Adana) kapsayan bir araştırmanın sonuçlarına göre; toplumumuzda kadının statüsü ve saygınlığının giderek yükseldiği, evlilik kurumunun güçlü bir kurum olduğu, kadının, ev dışında çalışmasının artık doğal bir olay olarak kabul edildiği saptanmıştır (Moroğlu, 1999:41).

Kadınlar, erkeğin aile reisi olması, bakirelik, namus, saygı, başlık parası, kadın dövülmesi gibi konulara verilen önemin azaldığını bildirmektedirler. Bir araştırmaya göre; kadınlar toplumda söz sahibi olabilmek için en çok eğitim ve bilginin (%34); daha sonra ekonomik olanakların (%27) ve kişilik özelliklerinin (%26) önemli olduğunu düşünmektedirler. Kadınlara göre, zekat yetenek (%5) ve koca/aile desteği (%4) toplumda söz sahibi olabilmek için fazla önemsenmeyen özellikler olarak görülmektedir (Ecevit, 1998:48-61).

Bir çalışmada, çocukları sadece babanın cezalandıracağı düşüncesine erkeklerin ve kadınların büyük bir kısmının katılmadığı, çocukların terbiyesine ilişkin konularda eşitlikçi ve kentsel tutum gösterdikleri saptanmıştır (Yurtkuran, 1994: 169).

Bir başka çalışmada; eğitim düzeyinin artmasıyla, bekar erkeklerin evli erkeklere göre ve eşi çalışan erkeklerin eşi çalışmayan erkeklere göre daha eşitlikçi cinsiyet rol tutumlarına sahip oldukları tespit edilmiştir (Evkuran, 1996: 1996).

Çağımızda, kadının toplumda gerçek yerini alabilmesi için en az erkekler kadar eğitim görmesi ve ekonomik özgürlüğünü kazanması gerekmektedir

beraber aşağıda görüleceği gibi bu oran yeterli değildir. 2000-2001 öğretim yılı ön lisans ve lisans düzeyindeki kız öğrenci sayısı: Okuyan %41.2, mezun %42.7'dir. Aynı öğretim yılı lisans üstü kız öğrenci sayısı: Okuyan yüksek lisans %34.2, okuyan doktora %35.6, mezun yüksek lisans %39.6, mezun doktora %37.1'dir (Başbakanlık, 2001, 59).

Kadın ailenin temelidir. Gerek çocukların yetiştirilmesinde, gerekse kültür unsurlarının nesilden nesile geçirilmesinde köprü görevi görmektedir. Cumhuriyet döneminde okuma yazma seferberliğiyle, giyim kuşamın çağdaşlaşmasıyla Türk kadını kendini geliştirmek için gereken ortamı bulmuştur. Ancak Cumhuriyetin ilk yıllarındaki yaygın coşku ve katılım, istenilen ivmeyi tam anlamıyla bulamamış, kadınlar pek çok yol kat etmekle birlikte Atatürk'ün arzu ettiği etkin konuma ve çağdaşlık düzeyine gelememişlerdir (Sayan, 1998: 102).

1.1. ÇALIŞMANIN AMACI

Avrupa birliğine girme yolunda olan Türkiye'de, kadınların durumunu incelemek gerekmektedir. Çalışan ve ev hanımı kadınlar üzerinde pek çok araştırma yapılmış olmakla birlikte, literatür tarandığında, son yıllarda eğitilmiş kesim olan üniversite öğrencilerinin "çağdaş kadın" konusunda görüşlerini inceleyen bir çalışmanın bulunmadığı saptanmıştır, üniversite eğitimi almış kişilerin, çağdaş kadın üzerine görüşlerini incelemek, AB'ne girmeyi amaçlayan Türkiye için çok önemlidir. Bundan dolayı araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Kadın ve erkeklerde ideal evlenme yaşı ve şekli ne olmalıdır?
2. ideal çocuk sayısı ve ev içi işlerin, çocuğun cinsiyeti ile ilişkisi ne olmalıdır?
3. Kadınlar için en uygun meslekler hangileridir?
4. Kadınların çalışma hayatına katılma gereksinimi ve kadına etkileri nedir?
5. Kadınların ev içi hakları nelerdir?

Tablo 2: Deneklerin Anketin İlk Altı Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Sorular	Kadın (n: 102)				Erkek (n: 102)				Toplam (n: 204)			
	Yüzde (%)		Frekans		Yüzde (%)		Frekans		Yüzde (%)		Frekans	
	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır
1.	98.0	1.9	100	2	84.3	13.7	86	14	91.1	7.8	186	16
2.	92.1	7.8	94	8	74.5	24.5	76	25	83.3	16.1	170	33
3.	74.5	25.4	76	26	67.6	32.2	69	33	71.0	28.9	145	59
4.	94.1	4.9	96	5	82.3	17.6	84	18	88.2	11.2	180	23
5.	90.1	7.8	92	8	38.2	61.7	39	63	64.2	34.8	131	71
6.	51.9	47.0	53	48	13.7	86.2	14	88	32.8	66.6	67	136

2. YÖNTEM

2.1. Materyal

Ankara ilindeki üç devlet üniversitesinde (Hacettepe üniversitesi, Ankara üniversitesi, Gazi üniversitesi) eğitim gören bir grup öğrenciye 22 sorudan oluşan bir anket uygulanmıştır. Anket iki bölümden oluşmuştur. Birinci bölümde altı soru bulunmaktadır ve bu sorulara öğrenciler evet/hayır şeklinde yanıt vermişlerdir, ikinci bölümde ise 16 soru vardır ve öğrenciler bu soruların seçeneklerinden sadece birini işaretleyerek yanıt vermişlerdir. Anket soruları Tablo 1 'de verilmiştir.

Tablo 1: Çağdaş Kadın Konusunda öğrencilere Uygulanan Test

1. Kadınların çalışmasını onaylıyor musunuz?
2. Sizce kadınların çalışmasının evliliğe olumlu etkisi var mı?
3. Kadının erkekten yüksek kariyere sahip olması evliliği etkiler mi?
4. Kadınlar siyasal yaşamda etkin görev almalı mıdır?
5. Evlenince kadının kendi soyadını kullanmasını doğru buluyor musunuz?
6. Kadınların akşamları sıkça dışarı çıkmalarını doğru buluyor musunuz?
7. Sizce kadın için ideal evlenme yaşı nedir?
8. Sizce erkek için ideal evlenme yaşı nedir?
9. Sizce kadın için en ideal meslek hangisidir?
10. Eşinizle nasıl evlenmeyi düşünüyorsunuz?

- 11.1. Soruya evet diyorsanız hangi durumlarda çalışmalı?
12. 2. Soruya evet diyorsanız en önemli etkisi hangisi?
13. Sizce ev kadınları mı, çalışan kadınlar mı toplumda daha saygın bir yere sahip?
14. Evde kadın hangi konularda söz sahibi olmalıdır?
15. Eş bir nedenle il dışına çıkarsa, kadının nerede kalması doğru olur?
16. Sizce ailede ideal çocuk sayısı ne olmalı?
17. Sadece bir çocuğunuz olsa hangi cinsiyette olmasını isterdiniz?
18. 3. Soruya evet diyorsanız en önemli etkisi hangi sidir?
19. Eşlerin sorumluluk paylaşımı konusunda ne düşünüyorsunuz?
20. Erkek çocuklara ev işleri ile ilgili eğitim verilmesini nasıl karşılıyorsunuz?
21. Kadınların boşanması konusunda ne düşünüyorsunuz?
22. Kadına karşı şiddet konusunda ne düşünüyorsunuz?

2.2. Evren ve örneklem

Araştırmanın evrenini 2002-2003 eğitim-öğretim yılında Ankara'daki 3 devlet üniversitesinin (Hacettepe üniversitesi, Ankara üniversitesi, Gazi üniversitesi) sosyal bilimler alanında eğitim gören son sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Anket bu üniversitelerde okuyan ve random yöntemi ile seçilen 102 kız, 102 erkek olmak üzere toplam 204 öğrenciye uygulanmıştır.

Tablo 3: Deneklerin çoktan Seçmeli Sorulara V;22) Verdikleri Yanıtların Yüzde ve Frekansları

Sorular	Şıklar	Kadın (n:102)		Erkek (n:102)		Toplam (n: 204)		
		Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	
7.	a. 16-20	0.9	1	4.9	5	2.9	6	
	b. 21-24	19.6	20	39.2	40	29.4	60	
	c. 25-29	71.5	73	51.9	53	61.7	126	
	d. 30-34	7.8	8	2.9	3	5.3	11	
	e. 35 i	-	-	0.9	1	0.4	1	
8.	a. 16-20	-	-	0.9	1	0.4	1	
	b. 21-24	3.9	4	14.7	15	9.3	19	
	c. 25-29	57.8	59	62.7	64	60.2	123	
	d. 30-34	36.2	37	19,6	20	27.9	57	
	e. 35 İ	1.9	2	1.9	2	1.9	4	
9.	a. Öğretmen	60.7	61	62.7	64	61.2	125	
	b. istediği herhangi bir iş	19.6	20	9.8	10	14.7	30	
	c. Doktor	5.8	6	1.9	2	3.9	8	
	d. Yönetici	1.9	2	-	-	0.9	2	
	e. Avukat	1.9	2	0.9	1	1.4	3	
	f. Bankacı	1.9	2	-	-	0.9	2	
	g. İşletmeci	1.9	2	0.9	1	1.4	3	
	h. Ev kadını	0.9	1	8.8	9	4.9	10	
		Diğer	5.8	6	14.7	15	10.2	21
	10.	a. Görücü usulü	1.9	2	1.9	2	1.9	4
b. Kendim karar veririm		22.5	23	38.2	38	29.9	61	
c. Ailemin onayını alarak kendim seçerim		75.4	77	59.8	61	67.6	138	
11.	a. Evlenmeden önce	0.9	1	0.9	1	0.9	2	
	b. Anne oluncaya kadar	1.9	2	12.7	13	7.3	15	
	c. Ev işlerinde yardımcısı varsa	4.9	5	7.8	8	6.3	13	
	d. Ailenin ekonomik sıkıntısı varsa	4.9	5,	19.6	20	12.2	25	
			4.9	5,	8.8	9	6.8	14
	e. Eşi izin verirse	81.3	83	38.2	39	59.8	122	
f. Her koşulda								
12.	a. Aile içi kararlara daha fazla katılır	14.6	18	16.6	17	17.1	35	
		4.9	5	7.8	8	6.3	13	
	b. Çevresinde saygınlığı artar							
	c. Kendisini ekonomik yönden güvencede hisseder	69.6	71	44.1	45	56.8	116	
		4.9	5	6.8	7	5.8	12	
d. Eşinden ve çocuklarından saygı görür								

13 a.	Ev kadınları	-	-	6.8	7	3.4	7
b.	Çalışan kadınlar	69.6	71	41.1	42	55,3	113
c.	Fark etmez	30.3	31	51.9	53	41.1	84
14 a.	Gayrimenkul ve araba alımı	2.9	3	8.8	9	5.8	12
b.	Çocuklarla ilgili kararlarda	1.9	2	3.9	4	2.9	6
c.	Tasarrufla ilgili kararlarda	-	-	12.7	13	6.3	13
d.	Hepsi	95.0	97	69.6	71	82.3	168
15 a.	Kendi evinde	53.9	55	41.1	42	47.5	97
b.	Kendi ailesinin yanında	3.9	4	9.8	10	6.8	14
c.	Eşinin ailesinin yanında	1.9	2	8.8	9	5.3	11
d.	Tercih kendisine bırakılmalı	40.1	41	39.2	40	39.7	81
16 a.	1	10.7	11	9.8	10	10.2	21
b.	2	74.5	76	60.7	62	67.6	138
c.	3	11.7	12	23.5	24	17.6	36
d.	41	2.9	3	4.9	5	3.9	8
17 a.	Kız	21.5	22	12.7	13	17.1	35
b.	Erkek	16.6	17	28.4	29	22,5	46
c.	Fark etmez	617	63	58.8	60	60.2	123
18 a.	Erkek bundan hoşlanmaz	47.0	48	15.6	16	31.3	64
b.	Çevre kabul etmez	-	-	0.9	1	0.4	1
c.	Kadın kendisini erkekten üstün görebilir	5.8	6	32.3	33	19.1	39
d.	Hepsi	22.5	23	15.6	16	19.1	39
19 a.	Her iş ortak yapılmalı	68.6	70	44.1	45	56.3	115
b.	Ev işleri tamamen kadınlara aittir	0.9	1	0.9	1	0.9	2
c.	Kadın yapamayacak durumda olduğunda erkek yapmalı	9.8	10	19.6	20	14.7	30
d.	Erkeğin ve kadının yapacağı işler farklıdır	20.5	21	35.2	36	27.9	57
20 a.	Kesinlikle karşıyım	0.9	1	8.8	9	4.9	10
b.	Erkek çocuğun yapabileceği işler öğretilbilir	46.0	47	61.7	63	53.9	110
c.	Bütün işler öğretilbilir	52.9	54	29.4	30	41.1	84
21 a.	Gerektiğinde boşanabilir	99.0	101	86.2	88	92.6	189
b.	Boşanmamalıdır	-	-	11.7	12	5.8	12
22 a.	Asla uygulanmamalı	98.0	100	81.3	83	89.7	183
b.	Hak ettiyse düşünülebilir	1.9	2	18.6	19	10.2	21

2.3. Verilerin Toplanması

Çoğaltılan anketler deneklere elden verilerek doldurmaları sağlanmıştır.

Anketlerin değerlendirilmesinde yüzde (%) ve frekanslar (f) kullanılmıştır.

3. BULGULAR

3.1. Kadınların Çalışma Hayatına Katılma Gerekisini ve Çalışma Hayatının Kadına Etkileri

Tablo 2: Deneklerin Anketin ilk 6 Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Tablo 2'nin 1. maddesinde görüleceği gibi, kızların %98.1'i, erkeklerin %84.3'ü "kadınların çalışmasını" onaylamışlardır. Ancak Tablo 3'ün 11. maddesinde görülebileceği gibi kızların %81.3'ü "kadınlar her koşulda çalışmalıdır" derken, bu oran erkeklerde %38.2'ye düşmüştür.

Tablo 2'nin 2. maddesinden anlaşılacağı gibi, kızların %92.1'i, erkeklerin %74.5'i "kadınların çalışmasının evliliği olumlu etkilediği" görüşündedirler. Tablo 3'ün 12. maddesine göre kızların %69.6'sı, erkeklerin %44.1'i çalışan kadınların "kendilerini ekonomik yönden güvencede hissedeceklerini" bildirmişlerdir. Aynı Tablonun 13. maddesine göre kızların %69.6'sı "çalışan kadınların toplumda daha saygın yere sahip oldukları" ifade ederken, erkeklerin ise %51.9'u "fark etmez" yanıtını vermişlerdir.

Tablo 2'nin 3. maddesine göre, "kadınların erkekten yüksek kariyere sahip olması" konusunun kızların %74.5'i, erkeklerin %67.6'sı evliliği etkilediği görüşündedirler. Tablo 3'ün 18. maddesinde görüleceği gibi, kızların %47'si "erkeklerin bundan hoşlanmayacağını" belirtirken, erkeklerin %32.3'ü böyle bir durumda "kadınların, kendisini erkekten üstün göreceğini" belirtmişlerdir.

Tablo 2'nin 4. maddesinde görüleceği gibi, kızların 94.1'i, erkeklerin 82.3'ü

"kadınların siyasal yaşamda etkin görev almasından" yana olduklarını bildirmişlerdir.

Tablo 2'nin 5. maddesinde görüldüğü gibi, kızların %90.1'i "evlendikten sonra kendi soyadlarını kullanmak" isterken, erkeklerin %61.7'si bunu kabul etmediklerini bildirmişlerdir.

Tablo 2'nin 6. maddesinden anlaşılacağı gibi, "kadınların akşamları sıkça dışarı çıkmalarını" kızların %51.9'u uygun bulurken, erkeklerin %86.2'si uygun bulmamaktadır.

204 öğrenciden oluşan denek grubunun anketin ilk 6 sorusuna vermiş oldukları yanıtların yüzde ve frekansları Tablo 2'de verilmiştir.

3.2 Kadın ve Erkeklerde ideal Evlenme Yaşı ve Şekli

Tablo 3'ün 7. maddesinde görüleceği gibi, kızların %71.5'i, erkeklerin %51.9'u "kadınlar için ideal evlenme yaşının" 25-29 olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Aynı tablonun 8. maddesinde kızların %57.8'i, erkeklerin %62.7'si "erkeklerde ideal evlenme yaşının" ise 25-29 olması gerektiğini belirtmişlerdir.

Tablo 3'ün 10. maddesinde belirtildiği gibi, deneklere "ne tür evlenme şeklini seçecekleri" sorulduğunda kızların % 75.4'ü, erkeklerin % 59.8'i ailesinin onayını alarak eşini kendisi seçmek istediğini ifade etmişlerdir.

33. Ailede ideal Çocuk Sayısı ve Ev içi İşlerin, Çocuğun Cinsiyeti ile ilişkisi

Tablo 3'ün 16. maddesinden anlaşılacağı gibi, ailedeki "ideal çocuk sayısı" için kızların % 74.5'i, erkeklerin % 60.7'si iki çocuk olması gerektiği yönünde düşüncelerini belirtmişlerdir. Aynı tablonun 17. maddesinde kızların % 61.7'si, erkeklerin % 58.8'i "çocuğun cinsiyetinin" önemli olmadığını, ifade etmişlerdir.

Tablo 3'ün 20. maddesinde görüleceği gibi, "erkek çocuklara ev işleriyle ilgili eğitim verilmesi" konusunda kızların %52.9'u "bütün işler öğretilbilir" derken, erkeklerin %61.7'si "erkek çocuğun yapabileceği işler öğretilbilir" fikrini benimsemişlerdir.

3.4. Kadınlar için ideal Meslekler

Tablo 3'ün 9. maddesinden anlaşılacağı gibi, kızların %60.7'si, erkeklerin %62.7'si "öğretmenlik mesleğinin kadınlar için ideal olduğunu" ifade etmişlerdir.

3.5. Kadınların Ev İçi Hakları

Kızların %95'i, erkeklerin %69.6'sı "kadınların ev içi kararların" tümünde söz sahibi olmaları gerektiği görüşünü benimsemektedirler (Tablo 3'de, 14. madde).

Tablo 3'ün 15. maddesine göre, kızların %53,9'u, erkeklerin %41.1'i "eş bir nedenle il dışına çıktığında kadının kendi evlerinde kalmasının" doğru olacağı görüşündedirler.

Tablo 3'ün 19. maddesinde görüleceği gibi, "eşlerin sorumluluk paylaşımı" konusunda kızların %68.6'sı, erkeklerin %44.1'i "her işin ortak yapılmasından" yana olduklarını belirtmişlerdir.

Kızların %99'u, erkeklerin %86.2'si "kadınların gerektiğinde boşanabileceği" görüşünü paylaşmaktadırlar (Tablo 3'de, 21. madde). Aynı tablonun 22. maddesine göre, kızların %98'i, erkeklerin %81.3'ü "kadına karşı asla şiddet uygulanmamalı" görüşünde birleşmektedirler.

4. TARTIŞMA

üniversite son sınıf öğrencileri ile yapılan bu araştırmada öğrenciler; kadın ve erkek için ideal evlenme yaşının 25-29 arasında olması gerektiğini belirtmişlerdir. Yılmaz'ın (2001: 45-64) lisedeki kız öğrenciler üzerinde yaptığı bir araştırmada kadınlar için ideal evlenme yaşının "22-25" olması gerektiği saptanmış, Ersöz'ün (1999: 72) yönetici kadınlar üzerinde yaptığı araştırmada kadınların ideal evlenme yaşının bizim bulgularımızla aynı olduğu görülmüştür. Yeni Türk Medeni Kanunu'nun 124. maddesi kadın ve erkek için evlenme yaşında eşitlik getirmektedir. Kadın ve erkekler 17 yaşını doldurmadıkça evlenememektedir. Eski Medeni Kanun'a göre, evlenebilmek için erkeklerin 17, kızların 15 yaşını doldurmaları gerekmektedir. Kızların evlenme yaşının 17'ye yükseltilmesi olumlu bir gelişmedir (Ekşioğlu, 2002: 21). Yaptığımız çalışmada da öğrenciler, ideal evlenme yaşının kız ve erkeklerde 25-29

arası olması gerektiğini belirterek medeni kanundaki gibi eşitlikten yana olduklarını göstermişlerdir.

Hem kız, hem erkek öğrenciler evliliklerine ailelerinin onayını alarak kendilerinin karar vereceklerini belirtmişler. Bu sonuç başka araştırmalarla da desteklenmektedir.

Yönetici kadınların %94.1'inin evliliklerini kendilerinin karar vererek gerçekleştirdikleri saptanmıştır (Ersöz, 1999: 71). Yapılan bir diğer araştırmada da, bizim bulgularımıza uygun olarak deneklerin %57.5'i eşlerini kendileri seçip, ailelerinin onayını alarak evlendiklerini bildirmişlerdir (Okur, 1996: 42). Anketimize göre görücü usulü ile evlenmek isteyenlerin oranı yalnızca % 1.9'dur. Bu oran gençlerin eşlerini bu yöntemle seçmek istemediklerini açıkça ortaya koymaktadır.

Ailedeki ideal çocuk sayısının 2 olması konusunda kız ve erkekler aynı görüşü paylaşmaktadır. Yapılmış bir başka araştırmada, deneklerin çocuğunun tek çocuğu olduğu belirlenmiştir (Okur, 1996: 44). Bulgularımızda deneklerimizin % 60.2'si çocuğun cinsiyetinin önemli olmadığını bildirmekle beraber %22.5'i ise erkek çocuk tercih etmişlerdir.

Kadınların eğitim düzeyleri arttıkça, iş gücüne katılım oranları artmakla birlikte, iş piyasasında mesleklerin, "kadın işleri" ve "erkek işleri" olarak farklı toplumsal kabul görmesinden dolayı kadınlar, geleneksel kadın mesleklerinde yoğunlaşmaktadır (Coşkun, 1998: 8-11). Bizim çalışmamızda da kadınlar için en ideal mesleğin "öğretmenlik" olduğu konusunda öğrenciler fikir birliği (%61.2) içindedirler. Bir başka araştırmada, yönetici kadınlar da öğretmenliğin kadınlara en uygun meslek olduğunu düşünmektedirler (Ersöz, 1999: 73). Demir'in (1991: 104) yaptığı çalışmada da öğretmenlik mesleği kadınlara uygun meslek olarak görülmüş (%74.72), yöneticilik mesleğinin ise uygunluğu %0.23 oranında kabul edilmiştir. Bizim bulgularımızda, kadınlara en az uygun görülen meslek ise Tablo 3'ün 9. maddesinde görüleceği gibi yöneticilik ve bankacılıktır. Bu iki mesleğin hiçbirini erkek öğrenciler kadınlara yaraşır bir meslek olarak kabul etmemişlerdir. Türkiye geneli

için, yaklaşık 1 milyon civarında şehirde çalışan kadın arasında yaklaşık 13 bin kadın yönetici vardır ve bunların çoğu alt ve orta kademe pozisyonlardadır. 1984 yılında kamu ve özel sektör üst kademe yöneticilerinin %5.2'si kadın iken bu oran 1999'da sadece %5.3'e ulaşabilmiştir (Gemi, 2001: 11).

Öğrencilerin, aynı görüşü paylaştıkları diğer bir konu da "kadınların çalışmasıdır". Kızların %81.3'ü, kadınların her koşulda çalışması gerektiği görüşünü kabul ederken, erkeklerde bu oran %38.2'ye inmektedir. Yılmaz'ın (2001 :45-64) yaptığı çalışmada kız meslek ve imam hatip lisesi öğrencileri "eşim istemezse çalışmam" demişlerdir. Diğer bir çalışmada da ilköğretim mezunu kadınların büyük bir çoğunluğu "kadın, eşinin isteğine bağlı olarak çalışmalıdır" görüşünü benimserken yüksek eğitim alan kadınlar bu görüşü kabul etmemişlerdir (Okur, 1996: 140). Benzer bir çalışmada da "erkeğin işi para kazanmak, kadının işi ise aileye bakmaktır" görüşünü kent ve kırsal doğumlu üniversite mezunu profesyonel meslek sahibi kadınların hiçbiri onaylamamışlardır (Nazlı, 1995: 98). Diğer bir çalışmada ise, "kadının öncelikli yeri neresidir?" sorusuna kadınların çoğunluğu "hem evi, hem işi" yanıtını vermişlerdir (Ersöz, 35). Benzer bir çalışmada da, "çalışma yaşamı kadının iyi bir eş ve anne olmasını engeller mi?" sorusuna çoğunluktan engellemez yanıtını almıştır (Demir, 1991:110).

Çalışmamızın diğer bir sonucu da kız ve erkek öğrenciler, "kadının çalışmasının evliliği olumlu etkileyeceği" ve en önemli etkisinin de "çalışan kadının kendisini ekonomik yönden güvencede hissedeceği" konusunda fikir birliği içinde olmalarıdır. Diğer bir çalışmada ise "öğrenim durumuna göre çalışma nedeni" incelendiğinde lise mezunu kadınlar aile bütçesine katkı sağlamak için çalıştıklarını bildirirken, üniversite mezunu kadınlar mesleki doyumu için çalıştıklarını bildirmişlerdir (Nazlı, 1995: 84). Başka çalışmalarda "ekonomik olanaklarınız iyi olsa çalışır mısınız?" sorusuna kadınların yarısından fazlası evet demişlerdir (Koray, 1993: 90, Demir, 1991: 88).

Araştırmamız bulgularına göre, kadınların toplum-

daki saygınlıklarında çalışıp çalışmamalarının etkisi olup olmadığı konusunda kız ve erkek öğrenciler farklı düşünmektedir. Kızlar, çalışan kadınların toplumda daha saygın yere sahip olduklarını ifade ederken; erkekler, ev kadınları ile çalışan kadınlar arasında toplumda daha saygın yere sahip olma konusunda fark olmadığını ifade etmişlerdir.

"Kadınların, erkekten yüksek kariyere sahip olmasının evliliği etkilediği" konusunda kız ve erkek öğrenciler aynı görüşte olmalarına rağmen, kızların %47'si "erkeğin bundan hoşlanmayacağı" görüşünü benimserken, erkeklerin %32.3'ü "kadının kendisini erkekten üstün görebileceğini" savunmuşlardır. Türkiye'de kadınlar ve erkekler, erkeğin kariyerinin öncelik taşıdığına inanmaktadırlar. Geleneksel olarak erkekten beklenti para kazanması ve başarılı olmasıdır. Bu nedenle, kadının kariyeri önemli olarak algılanmamaktadır (Ersöz, 1999: 24-78). Demir'in (1991: 87) yaptığı çalışmada da bu görüşü doğrular nitelikte sonuç alınmıştır. "Daha fazla ücret ve ilerleme olanağı sağlayan fakat daha çok çalışma ve evden uzaklaşmayı gerektiren bir iş teklifini kabul eder misiniz?" sorusuna kadınların büyük bir çoğunluğu "hayır" yanıtını

vermişlerdir. Kadınların kazançlarının kocalarından daha iyi olması kadınların kendilerini eş ve ebeveyn olarak olumsuz algılamalarına neden olmaktadır. Oysa, kocaların daha fazla para kazanması hem ev işlerinden kurtulmasına hem de eş ve ebeveyn olarak daha fazla değer kazanmasına neden olmaktadır (Ersöz, 1999: 2445). Kız ve erkek öğrencilerin büyük bir oranla aynı görüşte oldukları konulardan biri de "kadınların siyasal yaşamda etkin görev almaları" konusudur. Liseli kız öğrenciler üzerinde yapılan bir başka çalışmada da, "siyasal yaşamda etkin görev alırsınız?", sorusuna çoğunlukla "hayır" yanıtı verilmiştir (Yılmaz, 2001: 45-64).

Anketimizin sonucuna göre öğrencilerin %88.2'si kadınların siyasal yaşamda görev almalarını istemelerine rağmen pratikteki durum hiçte iç açıcı değildir. 1939'daki seçimlerde, 400 milletvekili arasında 15 kadın yer alırken, 1999'daki seçimlerde Meclise giren

550 milletvekillinden sadece 22'si kadındır. 2002'de yapılan seçimlerde ise, Meclis'e giren kadın milletvekili sayısı 24'dür. Bu sayı Meclis'te temsil edilen kadın sayısının yüzde 4'te kaldığını göstermektedir. Bir başka deyişle Meclis'in yüzde 96'sını erkekler temsil etmektedir. Yerel yönetimlerde ise kadın oranı sadece binde 2'dir.

"Kadınların evlendikten sonra kendi soyadlarını kullanmaları" konusunda kız ve erkek öğrenciler farklı düşünmektedirler. Kızların %90.1'i evlendikten sonra kendi soyadlarını kullanmak isterken, erkeklerin %61.7'si bunu kabul etmemektedir. 1997'de kadının evlendikten sonra eşinin soyadını alabileceği gibi kendi soyadını da kullanabilmesi Medeni Kanun'un 153. maddesinde yapılan değişiklikle sağlanmıştır (Başbakanlık, 2001). Ancak erkek öğrencilerin yalnızca %38.2'si kadınların evlendikten sonra kendi soyadlarını kullanmalarını onaylamaktadırlar.

"Eş bir nedenle il dışına çıktığında kadının kendi evlerinde kalmasının" doğru olacağı görüşünü kızların %53.9'u, erkekler %41.1'i kabul etmişlerdir. Kız öğrencilerin yaklaşık yarısı "kadınların akşamları sıkça dışarı çıkmalarını" uygun bulurken, erkeklerin %86.2'si uygun bulmamaktadır. Genel olarak bakıldığında öğrencilerin %66.6'sı kadınların akşamları sıkça dışarı çıkmalarının doğru olmadığı görüşündedirler. Yurtkuran'ın (1994: 163) yaptığı bir araştırmada da "kız çocuk, gün batmadan evde olmalıdır" düşüncesine hem kadın hem de erkeklerin çoğunluğu, tamamen katıldıklarını bildirmişlerdir. Benzer bir çalışmada "gündüz ya da gece kimseden izin almadan istediğiniz yere gidebilir misiniz?" sorusuna kadınların %55.6'sı gündüz için evet derken, bu oran gece için %4.9'a inmektedir (ilk karcan, 1998: 62-67).

Kızların %95'i, erkeklerin %69.6'sı "kadınların ev içi kararların tümünde söz sahibi olmaları gerektiği" görüşünü benimsemektedirler. Okur'un (1996: 79) yaptığı araştırmada da, bizim bulgularımıza uygun olarak "kadın evdeki kararların alınmasında erkekle eşit olarak söz sahibi olmalıdır" görüşüne kadınların %99.2'j "evet" yanıtını vermişlerdir. Başka bir araştır-

mada da, erkeklerin büyük bir kısmı (%68.4), kadınların ise yarısı (%54.4) "evde son sözü daima erkeğin söylemesi gerektiği" fikrine katıldıklarını belirtmişlerdir (Yurtkuran, 1994: 167). 1986 yılında üniversiteli gençler üzerinde yapılan bir çalışmada, "sizce ailede kadının yeri ne olmalıdır?" sorusuna gençlerden, "ailede kadın ve erkek eşit olarak tartışabilmeli; kararlar ve istekler eşit olarak geçerli olmalıdır" diyenlerin oranı %77.6 iken ailede söz sahibi erkek olmalı, ancak belli konularda kadının fikri alınmalı" diyenlerin oranı ise %6.6'dır (Ekşi, 1986: 106).

Araştırmamızın diğer bir sonucu da "eşlerin sorumluluk paylaşımı" konusunda kız ve erkek öğrencilerin %56.3'ü "her işin ortak yapılmasından" yana olduklarını belirtmişlerdir. Erkek öğrenciler arasında "kadın yapamayacak durumda olduğunda erkek yapmalıdır" diyenlerin oranı %19.6'dır ki bu miktar küçümenecek bir oran değildir. "Erkek çocuklara ev işleriyle ilgili eğitim verilmesi" konusunda kızların %52.9'u "bütün işler öğretilir" derken, erkeklerin %61.7'si "erkek çocuğun yapabileceği işler öğretilir" fikrini benimsemişlerdir. Türkiye'de DPT tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada; "erkeğin ev içi işlere ilgisi ne olmalıdır?" sorusuna evli erkeklerin %35.50'si ev içi işlere yardımcı olmalı, %31.70'i ev içi işlere katılmamalı, %21.4'ü kadın çalışıyorsa ev içi işlere yardımcı olmalı, %5.72'si ev içi işleri paylaşmalı, %5.38'i kadın çalışıyorsa ev içi işleri paylaşmalı cevabını vermiştir (Ersöz, 19).

Kız ve erkek öğrencilerin yüksek oranda fikir birliği içinde olduğu konulardan bir diğeri "kadınların gerektiğinde boşanabileceği" ve "kadınlara asla şiddet uygulanmaması" görüşüdür. Deneklerimiz arasında kadınların boşanmasını onaylamayanların oranı %5.8'dir. ilginç olan bu oranın tamamının erkeklere ait olmasıdır. Yine erkek öğrencilerin %18.6'ı "kadınlara, hak ettiyse şiddet uygulanabilir" görüşünü benimsemektedirler. Yurtkuran'ın (1994: 172) yaptığı çalışmada da, "erkeğin eşini dövmesini onaylama"yı deneklerin çoğunluğunun onaylamadıkları görülmektedir. Ancak bir araştırmanın bulgularına göre (Ecevit, 1998: 45-46), erkekler sinirlendiklerinde çoğunlukla (%43) sert tepki göstermekte ya da eşlerini dövmekte-

dirler (%32). Pasif tepki gösteren erkeklerin oranı sadece % 16'dır. Erkekler arasında sinirlenilen konuyu, konuşup tartışarak sonuçlandırılanların oranı % 1 'dir. Oysa İnsan Hakları Evrensel Bildirisinde "Herkesin yaşamak, özgürlük ve kişisel güvenlik hakkı vardır" (md.3) ve "hiç kimse işkence, kötü, insanlık dışı ya da aşağılayıcı işlem ve ceza görmemelidir" (md.5) denmektedir. Ancak kadınlar ve kızlar, cinsiyetleri yüzünden sistematik şekilde şiddet, işkence, cinsel istismar, cinsel taciz, açlık ve ekonomik yoksulluk öznesi olabilmektedir (Moroğlu, 1999: 60).

Kadına şiddet sadece Türkiye'nin sorunu değil, dünyanın sorunudur, i.ü. Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezinin 13 Mayıs 1992 tarihli basın bildirisinde; Amerika Birleşik Devletleri'nde kadınların başta gelen yaralanma nedenlerinin dayak olduğu belirtilmektedir. Aynı bildiriye göre; her dört bin kadın eşleri tarafından dövülerek öldürülmektedir. Hindistan'da her on kadından sekizi şiddet kurbanıdır. Fransa'da şiddet kurbanlarının %55'i kadınlardır; Barbados'ta kötü beslenme ve bakımsızlık yüzünden 4 yaşından önce ölen kız çocukların sayısı erkek çocuklardan dört kat daha fazladır. Bu tür şiddet, her ülkede, tüm sosyal ve etnik gruplar arasında, belki de en yaygın olan İnsan Hakları ihlali olarak ortaya çıktığı halde, İnsan Hakları gündeminin dışında bırakılmaktadır (Moroğlu, 1999: 61).

Osmanlı döneminde, kadınların çalışmaya başladıkları ilk alan ebeliktir. Bunu 1872'de ilk kadın öğretmen, 1882'de ilk kadın okul yöneticisinin atanması izlemiştir ve Cumhuriyet döneminde yapılan köklü değişiklikler kadınların kamu yönetiminde çalışma oranını artırmıştır (Ersöz, 1999: 55). 2001 yılında kabul edilen yeni Türk Medeni Kanunu'nun 192. Maddesine göre eşlerden her biri diğer eşten izin almadan istediği iş veya mesleği seçip çalışması serbest bırakılmıştır (Ekşioğlu, 2002: 54). Günümüze

dek, kadına ilişkin olumlu kararlar alınmakla beraber bugün, kadının içinde bulunduğu durum iç açıcı değildir. Kadınların çalışma hayatında aktif rol almaları zorunluluğunu göz ardı ederek, onlara yeterince eğitim vermemek, nüfusun yaklaşık yarısını oluşturan kadınların milli ekonomiye hiçbir katkı sağlamayacak şekilde ziyan edilmesi demektir. Kadını sadece "kadın" olarak, cinsiyeti açısından ele alıp, çocuk ve aileye bütün ömrüne veren temel karakter olarak düşünmek hatadır (Bigiseven, 1998: 13-14).

Bulgularımıza genel olarak baktığımızda kız ve erkek öğrencilerin çağdaş kadın konusunda fikir birliği içinde oldukları görülmekle beraber, bazı erkek öğrenciler; kadının çalışmasını onaylamamakta (%13.7), kadının boşanmasını uygun bulmamakta (% 11.7), kadına hak ettiyse şiddet uygulanabileceğini düşünmekte (% 18.6), siyasal yaşamda kadının yer almasını istememekte (%17.6), erkek çocuğu kız çocuğa tercih etmekte (%28.4) ve kadının evlendikten sonra kendi soyadını kullanmasını istememektedir (%61.7). Bu veriler bize daha aşmamız gereken sorunların olduğunu göstermektedir. Bu gün Türk kadını hemen hemen her türlü yasal hakka sahiptir. Sorun, gelenekler ve değer yargılarıdır ki bunların da zaman içinde yeniklerle bağlantılı olarak değişmesi gerekir.

Kadına evde, işte, sokakta hakkettiği değer verilmesi gerekir. Araştırmanın bulguları çağdaş kadın konusunda Türk gençliğinin görüşlerini ortaya koymaktadır. Yeni nesli yetiştirecek olan eğitimli Türk gençlerinin çağdaş kadın hakkında hem fikir olmaları AB'ye girme hazırlığı içinde olan Türkiye'yi olumlu etkileyecektir. Ayrıca sonuçlar gençlerin kendilerini değerlendirmelerine olanak sağlayacaktır.

Araştırmamızın bulguları doğrultusunda aşağıdaki öneriler getirilmiştir: Kadın-erkek eşitliği, evde sorumluluk paylaşımı, erkek çocuğun da ev işleri yapması gerektiği vb. konuları İnsan İlişkileri dersi içerisinde ilk ve orta öğretimde verilmelidir. Kadına şiddeti ve kayınpeder-kayınvalide baskısını kınayan, halkın erkek çocuk isteğini sağlıklı çocuk isteğine dönüştürebilen, kadının evlendikten sonra kendi soyadını kul-

lanmasının doğal karşılanması gerektiğini vurgulayan TV programları hazırlanmalı ve akşam saatlerinde yayınlanmalıdır. Kadınların siyasal yaşamda etkin görev almaları teşvik edilmelidir.

Kaynaklar

Acar, Feride (1993), "Bireyler Arası ilişkiler ve Cinsiyet Rollerini", Gecekonduklarda **Aileler Arası Geleneksel Dayanışmanın Çağdaş Organizasyonlara** Dönüşümü, Başbakanlık Kadın ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığı, Ankara. Adler, Alfred (1999), Cinsiyetler Arasında İşbirliği, (Çev. Seçkin Selvi), Payel Yayınevi, İstanbul. Akgün, S.K. (1999), "Türkiye'de Kadın ve Çağdaşlaşma", Türk Kamu işletmeleri Birliği Bülteni, Sayı 15, Mart, s. 12-13. Arat, Necla (1998), **Aydınlanmanın Kadınları**, Çınar Ofset Matbaacılık, Cumhuriyet Kitap Kulübü, İstanbul. Bilgiseven, Amiran Kurtkan (1998), **Kadının ülke Ekonomisindeki Yeri**, Genç Sosyologlar Demeği Yayınları: 3, İstanbul. Coşkun, Leyla (1998), **"ülkemizde Kadının Durumu ve Çalışma Yaşamındaki Konumu"**, Toprak işveren Dergisi, s. 8-11 Demir, Gülseren (1991), Çalışan Kadınlarda Rol Çatışması, (Doktora Tezi), İnönü üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya. Ecevit, M. (1998), Aile Yapılan, ve Kadının Rolü Araştırması, (Yüksek Lisans Tezi), Kadın Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü ve Ortadoğu Teknik üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kadın Çalışmaları, Ankara. Ecevit, Yıldız (1985), "üretim ve Yeniden üretim Sürecinde ücretli Kadın Emeği", **Yapıt Toplumsal Araştırmalar Dergisi**, Şubat-Mart, s.72-93. Ekşi, Aysel (1986), üniversiteli Gençler, İstanbul üniversitesi Yayınları, İstanbul. Eşkiöglü, Seylan (2002), Türk Medeni Kanunu, KADER, İstanbul. Ersöz, A. Günindi (1999), Cinsiyet Rollerine ilişkin Beklenti, Tutum, Davranışlar ve Eşler Arası Sorumluluk Paylaşımı, Kültür Bakanlığı Başvuru Eserleri, Ankara. Evkuran, M. (1996), Eğitim Düzeyi, Yaş, Meslek, Medeni Durum ve Eşin Çalışıp Çalışmama Durumuna Göre Erkeklerin Cinsiyet Rol Tutumları, (Yüksek Lisans Tezi), T.C. Başkanlık Aile Araştırma Kurumu, Ankara. Gerni, Mine (2001), **Yönetimde Kadınlar**, Beta Basım Yayın A.Ş.,

İstanbul, içli, T. (1992), "Atatürk ve Türk Kadını", **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, Cilt IX, Sayı 35, Kasım, s. 67-72. İlkarean, i. (1998), "Göç Kadının Ekonomik Konumu, Hareket özgürlüğü ve Aile içi Güç Dinamikleri", **İktisat Dergisi**, Mart, s. 62-67. Koray, Meryem (1993), **Çalışma Yaşamında Kadın Gerçekleri**, Basısen Eğitim ve Kültür Yayınları, İstanbul. Moroğlu, Nazan (1999), Kadınlarımızı Birlikte 10 Yıl, İstanbul üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi ve Kadın Araştırmaları Demeği (1989-1999), İstanbul. Nazlı, A. (1995), Çalışan Evli Kadınlar İçin Normatif öncelik Sorunu, (Doktora Tezi), Ege üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir. Okur, F. (1996), Üç Farklı Meslek Konumunda Çalışan Kadınların Ev Yönetim Biçimi ve Yönetimdeki Etkinlik ve Sorumluluklarının İncelenmesi, (Yüksek Lisans Tezi), T.C. Başkanlık Aile Araştırma Kurumu, Ankara. Pur, Nejla (1992), "Türkiye Kadın işgücü ve Sorunları", **Kadın ve Sosyo-Ekonomik Gelişme Konulu Konferans Tebliğleri**, TC. Başkanlık Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü Yayını, s. 23-29. Saylan, Türkan (1998), Cumhuriyet'in Bireyi Olmak, Cumhuriyet Kitap Kulübü, İstanbul. Yavuz, N. (1996), Çalışan ve Çalışmayan Kadınların Kendini Gerçekleştirme Düzeylerinin Karşılaştırılması (Yüksek Lisans Tezi), TC. Başkanlık Aile Araştırma Kurumu, Ankara. Yılmaz, B.O. (2001), **"Kuşaklar Arası Karşılaştırma"**, Kadın Araştırmaları Dergisi, İstanbul üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi, Sayı 7, s. 45-64. TC. Başkanlık Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü, "Türkiye'de Kadın 2001 ",2001, Ankara. Tekeli, Şirin (1982), **Kadınlar ve Siyasal Toplumsal Hayat**, Birim Yayınları, İstanbul. Yurtkuran, S. (1994), Kentleşme Sürecinde Aile İçi Rol/erin Değişimi Ankara'da Yaşayan Tilolular örneği, (Yüksek Lisans Tezi), TC. Başkanlık Aile Araştırma Kurumu, Ankara.